

DEN NORSKE KIRKE

Hamar biskop og bispedømmeråd

Kultur-og Kirke departementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

dok 83

Hamar- og Kirkedep. M	
Saksnr. 03/385	Dato 11/203
Kode 540	Beh. KRS

Dato: 04.12.2003

Vår ref.: 03/192-4 HM

Deres ref.:

Høringsuttalelse fra Hamar bispedømmeråd og Hamar biskop

Saken ble drøftet i Hamar bispedømmeråd den 4. desember -03. Hamar biskop og bispedømmeråd avgir herved slik felles uttalelse

Generell innledning

Prestetjenesten er innstiftet for menighetens skyld, "for at mennesker skal komme til tro" (Confessio Augustana VII). Endringer i ordningen av denne tjenesten må derfor vurderes ut fra hva som til syvende og sist tjener forvaltning av Ord og sakrament i menighetene best.

Samtidig er det også viktig at staten som prestenes arbeidsgiver legger til rette for gode arbeidsforhold.

En positiv begrunnelse for å endre tjenesteordningene

Med bakgrunn i

- ønsket om overgang til større grad av målstyring,
- erfaringene som er gjort gjennom forsøk med ny organisering av prestedtjenesten,
- innføring av ny fridagsavtale og
- en tydeligere styringslinje

ser vi forslagene til nye tjenesteordninger som en naturlig og riktig vei å gå med de justeringer vi foreslår.

En innledende, kritisk merknad

Vi erfarer at det i presteskapet har kommet reaksjoner på den korte fristen som er satt for å avgi høringsuttalelse. Denne reaksjonen kan vi forstå, ikke minst fordi evalueringen av den nye fridagsavtalen ennå ikke er gjennomført og fordi de positive erfaringene en mange steder har hatt i forhold til ny organisering og ledelse av prestedtjenesten ennå ikke har slått rot i de deler av presteskapet hvor forsøkene ikke ble gjennomført.

Vi vil dessuten peke på det uheldige i at menighetsrådene ikke er tatt med i høringsrunden. Endringene i tjenesteordningene, slik de er foreslått av departementet, vil få betydning for menighetene.

Alle disse forhold tilsier at prosessen fram mot endrede tjenesteordninger med fordel burde tatt noe lenger tid.

Ny tjenesteordning for proster

Vi ser det som positivt for kirkens organisasjon at prostens lederansvar i prostiet nå blir styrket og tydeliggjort. Dette skjer bl.a. ved at følgende punkter er presisert eller er nye i forhold til den gamle tjenesteordningen:

- § 1 fastholder at prosten ”bistår biskopen i dennes embetsutøvelse”
- § 2 forplikter prosten på kirkens mål og strategier
- § 3 presiserer at prostens ivaretar arbeidsgivers *styringsrett og fordeler oppgaver* blant prestene i prostiet
- § 4 konkretiserer hva prosten skal ”se til” i forhold til prestenes forvaltning av Ord og sakrament
- § 5 første ledd gir prosten et uttalt *samordningsansvar* mellom prestedtjenesten og de kirkelige rådenes virksomhet
- § 5 sjette ledd pålegger prosten et overordnet ansvar for *konfliktløsning*, evt. i samarbeid med fellestrådet.

At flere paragrafer er forkortet eller sløyfet ser vi som en fordel med tanke på mindre regelstyring og som en god forenkling og tydeliggjøring av det regelverket som gjelder.

Vi vil også peke på følgende paragrafer som etter vår mening fortsatt trenger å *bearbeides eller endres*:

§ 4: Denne paragraf har sin parallell i § 2 i Tjenesteordning for menighetsprester. De to paragrafene og deres bokstavpunkter bør derfor, i størst mulig grad følge hverandre ordrett. Vi vil anbefale at ordlyden i de to paragrafene får slik utforming: (*Endringer er satt i kursiv*)

§ 4 Tjenesteordning for proster

Prosten skal se til at prestene i prostiet forvalter Ord og sakrament ved at de etter gjeldende ordninger

- a) holder forordnede gudstjenester og forretter kirkelige handlinger,
- b) deltar i utførelsen av dåps- og konfirmasjonsopplæring,
- c) utøver sjelesorg, går med dødsbud, reiser i soknebud og også ellers besøker syke i soknene og
- d) utfører forkynnerarbeid og i samråd med menighetsrådet annet menighetsarbeid.

Prosten skal *sørge for at prestene får mulighet til å forberede ovennevnte gjøremål og sette av nødvendig tid til studium og personlig fornyelse ved å stimulere til etterutdanning og bidra til at de*

§ 2 Tjenesteordning for menighetsprester

Presten skal forvalte Ord og sakrament ved *at de*

- a) holder forordnede gudstjenester og forretter kirkelige handlinger
- b) *deltar i* utførelsen av dåps- og konfirmasjonsopplæring
- c) utøver sjelesorg, går med dødsbud, reiser i soknebud og også ellers besøker syke i soknene og
- d) *utfører forkynnerarbeid og i samråd med menighetsrådet annet menighetsarbeid.*
(Flyttet fra fjerde ledd)

Presten skal forberede ovennevnte gjøremål og sette av nødvendig tid til studium og personlig fornyelse.

oppretholder og utvikler sin kompetanse i samsvar med fastsatte mål og planer.

Presten skal også utføre andre gjøremål som er eller måtte bli pålagt ved lov eller bestemmelse av Kongen eller departementet.

Prosten treffer nærmere bestemmelse om omfanget av ovennevnte gjøremål for den enkelte prest.

Prosten treffer nærmere bestemmelse om omfanget av ovennevnte gjøremål for den enkelte prest.

Biskopen kan ved instruks bestemme at enkelte prester helt eller delvis skal fritas for gjøremål som er nevnt i første ledd ovenfor og tillegges en spesialisert tjeneste.

- § 5:** Denne paragraf handler om samhandlingen mellom embete og råd på prostiplan. Det er bare gjennom en slik samhandling at strategisk ledelse av prester og menigheter kan skje. Gjennom felles mål og strategier legges føringer for arbeidet i soknene.

Paragrafens første ledd bestemmer at prosten skal sørge for nødvendig samordning mellom prestedtjenesten og de kirkelige rådene. Så lenge det ikke finnes et lovfestet rådsorgan på prostiplan stilles prosten i en særstilling i forhold til sokneprestene som har det samme ansvar i forhold til rådene lokalt. Paragrafen gir ikke anvisning om hvilke midler prosten har til rådighet for å kunne utøve den myndighet han eller hun er pålagt, nemlig å ”sørge for nødvendig samordning”. Vi antar at arbeidet med å samordne prestedtjenesten med rådenes virksomhet vil bli lettere dersom det blir opprettet prostiråd der prosten sitter sammen med representanter fra de forskjellige soknene. Et slikt organ vil samtidig styrke samarbeidet rådene imellom. Vi ser gjerne at forsøk med slike råd igangsettes.

- § 6a:** Denne paragrafen er relativt åpen. Dette er fornuftig fordi lokale forhold bør være bestemmende for hvor mye og hvilken type prestedtjeneste prosten skal gjøre.

Vi mener imidlertid at prosten fortsatt bør ha sin primære prestedtjeneste knyttet til det soknet der prostesetet i dag er. Om prosten skal være sokneprest eller ha en annen funksjon i dette soknet, avgjøres av biskop ut fra lokale forhold. Samtidig ser vi det som tjenlig at prosten også gjør tjeneste andre steder i prostiet for å bli kjent og selv bli fortrolig med forholdene lokalt.

- § 6 i:** Denne paragraf er uklar. Biskop har myndighet til å godkjenne kirkenes utsmykking, inventar og tekstiler. Når slike saker sendes fra menighets- og fellesråd til biskopen bør prosten gi sin påtegning. Vi foreslår følgende tilføyelse (*uthevet*):

”i) holder seg orientert om kirkene i prostiet, *avgir uttalelse i saker biskopen skal avgjøre* og medvirker ved kirkevigsler”

§ 9: Tidligere var det vanlig å betegne prosten som ”den fremste blant likemenn”. Den tiden er nå slutt. Nå slår § 1 fast at ”prosten bistår biskopen i dennes embetsutøvelse”. Som uttrykk for at prosten på en helt annen måte enn andre prester har ansvar for å bistå biskopen, bør det nettopp være (den fungerende) biskopen som *selv* innsetter prosten i hans/hennes tjeneste. Vi foreslår derfor at setningene

”Når begge har forfall, innsettes prosten av en av prostiets sokneprester etter avgjørelse av biskopen. Om nødvendig innsetter prosten seg selv.”

strykes.

Tjenesteordning for menighetsprester

Innledende betraktninger

Som vi innledningsvis allerede har pekt på er prestatjenesten knyttet til forvaltning av Ord og sakrament i *soknet*. Det er der presten har sin primære tilknytning, menigheten skal vite hvem som er deres prest. Det er *menighetens* behov som skal dekkes gjennom denne tjeneste. Når prestens tjenstedistrikt nå defineres som prostiet (§ 9), kan det være en fare for at denne tilknytningen svekkes.

Når denne menighetsmessige tilknytning blir tydeliggjort (se vårt forslag til endring av § 9 under), vil vi også kunne slutte oss til forslaget om at prestatjenesten skal organiseres i større enheter. For menighetene og for den enkelte prest vil det være en styrke med et nærmere samarbeid mellom prestene.

Departementets forslag er en konkretisering av ønsket om å gjøre fridagsavtalen permanent og tar på alvor de positive erfaringene som er høstet gjennom forsøkene med ny organisering og ledelse av prestatjenesten. Justeringene er dessuten naturlige og nødvendige oppfølginger av ny tjenesteordning for proster.

Som en følge av den organisasjonsmodellen som tjenesteordningene legger opp til, bør alle prester med primær tilknytning til ett (eller flere sokn) få tittelen sokneprest, og kapellantittelen falle bort. Mange kapellaner har allerede et ansvar som ligger nært opp til sokneprestens ansvar idet de er kirkebokførende og har sete i menighetsråd.

Kommentarer til enkelte av paragrafene:

§ 2 Ovenfor har vi, under behandlingen av § 4 i Tjenesteordning for proster, pekt på at disse to paragrafer i størst mulig grad bør ha lik ordlyd.

Jfr. side 2 og 3 i vår uttalelse.

§ 4 For å ivareta det saklige innholdet, (jfr. § 6 a i Tjenesteordning for proster) bør paragrafen innledes med

”Menighetsprest som også er...”.

§ 7 Denne paragrafs første ledd inneholder bestemmelser om at presten skal utføre sin tjeneste i samsvar med kirkens ordninger. Gudstjenester og kirkelige handlinger skal forrettes etter de fastsatte liturgier. En streng tolkning av denne paragrafen vil begrense det viktige gudstjenestefornyelsesarbeidet som er i gang. Vi vil derfor foreslå at dette ledd får et slikt tillegg som avslutning av siste setning:

... selv hjemler det *eller er en del av et forsøk som biskopen har gitt tillatelse til.*

Paragrafens annet ledd gjelder ledelsen av gudstjenester og kirkelige handlinger. For å ivareta moderne ledelsestenkning vil det være bedre å gi siste setning i andre ledd en utforming som ikke fokuserer på retten til å *instruere*. Vi foreslår at setningen får slik utforming:

Om det oppstår uenighet mellom forrettende prest og kirketjener, klokke, organist eller andre medvirkende, ligger beslutningsmyndigheten hos presten, så sant den i følge gjeldende ordning ikke uttrykkelig er lagt til andre.

- § 9 Det er denne paragraf som utvider menighetsprestens tjenestedistrikt fra dagens prestegjeld til hele prostiet, så sant arbeidsavtalen ikke begrenser tjenestedistriktet til en mindre del av prostiet. Slik denne paragraf er utformet er det en fare for at prest og menighet kan oppleve at båndene dem imellom svekkes. Dette vil bl.a. kunne skje hver gang en prest pålegges å gjøre tjeneste utenfor det prestegjeldet han eller hun i dag er tilsatt i. Som vi innledningsvis har pekt på, er det viktig å holde fast soknets grunnleggende krav på å ha en prest en kjenner som sin egen og som ivaretar tjenesten med Ord og sakrament i og overfor menigheten.

Samtidig er det gode grunner for å utvide prestens tjenesteområde for å ivareta fleksible arbeidsordninger.

For å ta vare på denne nødvendige dobbelheten vil vi foreslå at paragrafen får en slik innledning:

"Alle sokn har krav på å ha minst en menighetsprest med vedkommende sokn som sitt særlige arbeidsområde. Samtidig har alle menighetsprester hele prostiet som tjenestedistrikt, med mindre..."

- § 11 Denne paragraf har i gjeldende tjenesteordning (i annet ledd) en bestemmelse om at sokneprester ikke kan "instruere andre prester om utførelsen av deres geistelige tjeneste". Denne bestemmelse er fjernet fra forslaget. Vi antar at den gjeldende bestemmelsen har sin årsak i et ønske om å sikre teologisk romslighet i presteskaper. Denne romsligheten ønsker vi å bevare. For oss er det derfor viktig å forsikre oss om at bortfall av denne bestemmelse ikke betyr at soknepresten heretter kan instruere andre prester i deres forkynnelse og teologi. Det er biskopen som har tilsynsmyndigheten, denne myndighet er ikke delegert til sokneprestnivået!

Vi foreslår derfor at setningen

Sokneprester kan ikke instruere andre prester om utførelsen av deres geistelige tjeneste.

beholdes.

- § 14 Myndigheten til å vedta instruks for menighetsprestene er i forslaget flyttet fra bispedømmeråd til biskop. Dette er en naturlig følge av at det er biskopen som leder prestatjenesten i bispedømmet. Problematisk er det dog at en endring av

instruks også kan medføre nødvendige lønsmessige justeringer (såkalte 2.3.4-forhandlinger). Slike forhandlinger er det bispedømmerådets ansvar å gjennomføre. Biskopens instruksjonsmyndighet vil da kunne begrenses av de økonomiske rammer bispedømmerådet setter. Det må derfor forutsettes at slike forhold er avklart før biskopen fastsetter ny instruks.

En mangel ved forslaget

Gjennom de siste årene har arbeidet med å gå fra regel- til målstyring i det kirkelige arbeidet blitt styrket. Det foreliggende forslaget til nye tjenesteordninger er et viktig skritt i denne retning. I forslaget til ny tjenesteordning for proster er det i § 2 tatt inn en bestemmelse som sier at "prosten er forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten...". Skal en nå fram med målstyring innenfor kirkelig virksomhet, må alle deler av virksomheten kjenne, ha et eierforhold til og forplikte seg på disse målene og strategiene. Vi vil derfor foreslå at en tilsvarende bestemmelse om mål- og strategiforpliktelse som prostene har, også tas inn i tjenesteordning for menighetsprester. En slik bestemmelse kan komme som ny § 3, mens de etterfølgende paragrafer forskyves tilsvarende.

Vi foreslår at denne nye paragrafen får slik ordlyd:

Presten er forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke og i vedkommende bispedømme og skal støtte opp om tiltak som fremmer disse.

Økonomiske konsekvenser

I forslaget til statsbudsjett for 2004 er det avsatt 3 mill kroner for å styrke prostetjenesten ved innføring av den nye tjenesteordningen. Dette er bare en begynnelse. En fullgod prostetjeneste vil kreve betydelig større økonomiske ressurser.

Når tjenesteordningene trer i kraft og tjenesteområdet for mange av prestene utvides, vil krav om "2.3.4-forhandlinger" komme. Det er ikke mulig å tenke seg at økte lønnsutgifter skal kunne dekkes innenfor de rammer som bispedømmerådene så langt har fått tildelt. Her er det nødvendig med en tilleggsbevilgning.

Konklusjon

Med de merknader og forslag til endringer vi herved har gitt, anbefaler Hamar biskop og bispedømmeråd at de nye tjenesteordningene gjøres gjeldende.

Med vennlig hilsen

Rosemarie Kohn
biskop

Siv S. Birkeland e.f.
Stiftsdirektør